

AFVÆBNET KRITIK

Tekst og foto: Bjarne W. Andresen, pædagog

Man kan godt sige, at ringen er sluttet, da Rasmus Willig møder pædagogerne i BUPL Århus og præsenterer sin seneste bog, *Afvæbnet kritik*. Han fortæller, at han gerne ville holde mødet her, "for det var her, det begyndte med den første bog, *Umyndiggørelse*." Mange vil huske fortællinger om, hvordan velfærdsarbejdere skreg i bilen på vej hjem fra arbejde eller åd store mængder slik for at holde det ud.

Nu er det blevet til en lille serie på tre bøger. I *Afvæbnet kritik* har Rasmus Willig samlet et udvalg af de svar, pædagoger og andre får, når de kommer med kritik. Deltagerne i mødet på Kystvejen genkender enten formuleringerne eller den mangel på respekt, der ligger bag. Det er de ikke ene om. Rasmus Willig kan fortælle, at bogen bliver revet ned af hylterne og har givet anledning til debat på mange medier. Aviser, tv, sociale medier; alle taler om den. Og hvad er det så for en bog, som har givet anledning til, at sociologen har taget turen til Aarhus trods en fyldt kalender, et benbrud ("Jeg har først lige smidt støttestrømpen", forsvarede han sig med, da han sidder ned under hele foredraget) og urimelige vilkår for forbedelse på en bustur med rød billet pga. sporarbejde på Fyn?

DET KAN DU LÆSE I BOGEN

Kritik kan ses som en motor for forandring. Kritik tilhører ikke en bestemt fløj, et bestemt parti eller en bestemt ideologi. Kritik kan tjene alle, og "moral er kritik og kritik

Rasmus Willig er sociolog og forsker i begrebet kritik.

er moral", som Rasmus Willig formulerer det. Han fortsætter: "Kritik er imidlertid ofte utålelig for magthavere og ikke mindst for despoter, diktatorer og ideologiske strømninger." Med den tilgang kan det ikke undre, at bogen gør et stort arbejde for at hjælpe læseren til at gennemskue, når kritikken bliver afvæbnet.

KONKURRENCESTATEN

Tilbage i Aarhus hører vi om Grundlovens § 77, som bl.a. lover, at "Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingen sinde på ny indføres." Hvad er "andre forebyggende forholdsregler"? Og hvad gør man ved, at kritikken ikke er forbudt, men at den får så dårlig en modtagelse, at den syner hen?

Gennem historien har især kirken, staten og markedet haft grund til at censurere. I konkurrencestaten udøver vi selvcensurer, for ingen vil udstille sig selv som svag

i konkurrencen. Det gælder også daginstitutioner!

DET ER ALLE STEDER

Tendensen til at afvæbne kritikken findes i alle niveauer i ledelses-hierarkiet. Mellemlederne møder de samme svar oppefra, som de giver nedad. Og det reproduces, så pædagogen bruger de samme ord til børnene.

"Det psykiske arbejdsmiljø kommer under et voldsomt pres," fortæller Rasmus Willig, "fordi de, som udøver selvcensur, oplever en signifikant form for negativ stressbelastning, der er på højde med frygten for at blive afskediget eller mobbet."

AKADEMISK OG JORDNÆR

Afvæbnet kritik består delvist af artikler mm, som tidligere er udgivet. Det gør sproget lidt ujævnt bogen igennem. I nogle kapitler refereres til Zygmunt Bauman, Karl Marx, Pierre Bourdieu og Erving Goffman. Andre kapitler består udelukkende af korte, afvæbnende sætninger. Man kan vælge at se det som en svaghed, men det gør den samtidig relevant og interessant

Afvæbnet kritik, Rasmus Willig
235 sider, Hans Reitzels Forlag 2016

for en større læsergruppe. Og den har et budskab, som skal nå langt ud.

Eksempler på de afvæbnende svar er:

"Du er da vist udrændt."

"Det er altså kun dig, der mener, at der er en konflikt."

"Skal du have hjælp til at prioritere dine arbejdsopgaver?"

"Behøver du være sådan en betonsocialist?"

"Du behøver jo ikke at kunne lide dit arbejde."

Mit eget favoriteksempel vil man ikke kunne lide, hvis man har den faglige stolthed i behold:

"Du skal ikke løse opgaven til et 12-tal. Du skal bare bestå."

REPARATIONSNESS

Som ved andre lejligheder stiller Rasmus Willig sig kritisk overfor wellness, fitness og mindfulness, som han samlet set kalder reparationsness. De går fra at være en mulighed til at være et tvangsforhold, når de bliver forudsætninger for at kunne klare sig under et stigende og uafbrudt pres.

Og klare sig, det skal man kunne. Flere og flere stillingsannoncer bruger forskellige omskrivninger af resiliens. Med mindre pæne ord betyder det hærdet, hårdført, modstandsdygtig, resistent, robust og udholdende.

Med en god portion humor fortæller Rasmus Willig, hvordan man kan læse kapitlerne med svar: "Læs alle kapitlerne med svar højt. Det tager ca. 15-20 minutter," siger han og advarer: "Du vil højst sandsynligt få det dårligt, da hvert eneste svar er en dosis arsenik, og alle svar er et syrebåd. Der vil typisk gå 1-2 uger, hvor du har det dårligt. Herefter er du vaccineret."

Humor går også igen i den grundige metode-gennemgang, som bliver til en selvbiografisk (og tragikomisk) fortælling. Både på mødet og i *Afvæbnet kritik* giver Rasmus Willig eksempler på, hvordan han har samlet sit materiale. En nyuddannet lærer ødelægger sit forhold til både kolleger og ledelse, da hun kommer med kritik på et lærermøde. På samme måde er der eksempler fra de andre professioner, men man kan godt genkende situationerne, selv om man kommer fra en anden profession.

Sidst i *Afvæbnet kritik* omtales fagbevægelsens rolle. Fagbevægelsen har kæmpet på fire fronter: Omfordeling af samfundets goder. Anerkendelse af professioner. Fysisk og psykisk arbejdsmiljø. Fagets autonomi og autoritet. Hvis fagbevægelsen fortsat skal bevare og udbygge de fire områder, er den afhængig af, at professionsudøverne kan ytre sig - også kritisk.

BIDRAG SELV TIL PROJEKTET

Mødet slutter af med to opfordringer: Hvis du selv har eksempler på, hvordan kritik bliver modtaget med et afvæbnende svar, så skriv til Rasmus Willig. Du finder ham på Facebook og på www.rasmuswillig.dk. Du kan også skrive til: willig@ruc.dk. Alle steder bliver beskeder behandlet med fortrolighed. Dine bidrag kan i anonymiseret form blive delt. Du kan søge på "Afvæbnet kritik" på www.youtube.com og høre eksempler.

Du er velkommen til at dele citater fra bogen. Hæng dem op på personalestuen, skriv den på forsiden af din kalender eller find selv dine måder.

Rasmus Willig fortæller om hans nye bog, *Afvæbnet kritik*. Den er resultatet af syv års indsamling af de svar på kritik, som møder de kritiske medarbejdere. Bogen analyserer de bagvedliggende strukturelle årsager til svarene og analysen er skræmmende, enkel og desværre overbevisende.

